

Briuselis, 2023 m. spalio 20 d.
(OR. en)

14519/23

ENER 565
ENV 1164
CLIMA 499
IND 550
RECH 464
COMPET 1021
ECOFIN 1076

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

---

nuo: Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo
direktorė Martine DEPREZ

gavimo data: 2023 m. spalio 20 d.

kam: Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET

Komisijos dok. Nr.: C(2023) 4080 final

Dalykas: KOMISIJOS REKOMENDACIJA
2023 10 20
dėl energijos nepritekliaus

Delegacijoms pridedamas dokumentas C(2023) 4080 final.

_____

Pridedama: C(2023) 4080 final

Briuselis, 2023 10 20
C(2023) 4080 final

KOMISIJOS REKOMENDACIJA

2023 10 20

dėl energijos nepritekliaus

{SWD(2023) 647 final}

KOMISIJOS REKOMENDACIJA

2023 10 20

dėl energijos nepritekliaus

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 292 straipsnį,

kadangi:

- (1) įvertinus naujausius duomenis nustatyta, kad 2022 m. apie 40 mln. europiečių visose valstybėse narėse, t. y. 9,3 proc. Sąjungos gyventojų, negalėjo tinkamai apšildyti savo namų. Ši dalis labai padidėjo, palyginti su 2021 m., kai tokioje pačioje padėtyje buvo 6,9 proc. gyventojų¹. Mažesnes pajamas gaunančių asmenų dalis padidėjo daugiau nei dvigubai. Šie skaičiai rodo, kad padėtis yra rimta ir todėl politikos formuotojai turi imtis veiksmų ir stengtis pašalinti pagrindines energijos nepritekliaus priežastis vykdydami sąžiningą ir teisingą pertvarką, kuria būtų užtikrinama, kad nė vienas nebūtų paliktas nuošalyje;
- (2) energijos nepritekliaus yra daugialypis reiškinys. Daugeliu atvejų šią padėtį visų pirma lemia trys pagrindinės priežastys, susijusios su didelėmis, palyginti su namų ūkiu biudžetu, išlaidomis energijai, mažomis pajamomis ir mažu pastatų bei prietaisų energiniu naudingumu. Poveikį namų ūkiui padėčiai taip pat gali daryti geografiniai ir klimato veiksniai, namų ūkių ypatybės, namų ūkių narių lytis, sveikatos būklė ir konkretūs namų ūkių energijos ir transporto poreikiai. Todėl namų ūkiai, kurių energijos poreikis didesnis, įskaitant vaikų turinčias šeimas, neįgaluosius ir vyresnio amžiaus asmenis, taip pat dažniau patiria energijos nepriteklių ir jo poveikį. Moterys, visų pirma vienišos motinos ir vyresnės moterys, taip pat patiria ypač didelį energijos nepriteklių, atsirandantį dėl struktūrinės pajamų paskirstymo nelygybės, socialinės ir ekonominės padėties bei vyrų ir moterų priežiūros pareigų skirtumų;
- (3) nuo 2021 m. vidurio Sąjungos energijos rinkoms poveikį darė didelės energijos kainos. Vis daugiau žmonių sunku susimokėti už energiją. Tai pasakytina ne tik apie mažas pajamas gaunančius ir pažeidžiamus piliečius, kurie neproporcingai didesnę savo pajamų dalį išleido energijai, bet ir apie daugelį vidutines pajamas gaunančių piliečių. Siekdama palengvinti Europos piliečių padėtį, Sąjunga veikė vieningai taikydama atitinkamą Europos sistemą ir vykdydama tarptautinius įsipareigojimus. Vis dėlto vis dar reikia imtis tolesnių, tikslingų veiksmų nacionaliniu lygmeniu;

---

¹ Šaltinis: Eurostatas (ilc_mdcs01).

- (4) pagal 2017 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento, Tarybos ir Komisijos bendrai paskelbtą Europos socialinių teisių ramstį² ir 2015 m. patvirtintus JT darnaus vystymosi tikslus³ energija priskiriama prie pagrindinių paslaugų, kurias gauti turi teisę kiekvienas. Asmenims, neturintiems galimybių naudotis tokiais paslaugomis, turi būti taikomos paramos priemonės. Ramstyje taip pat minima teisė į tinkamą pagalbą ir apsaugą nuo priverstinio iškeldinimo iš būsto⁴;
- (5) Europos žaliojo kurso komunikate⁵ pabrėžiama, kad pertvarka turi būti vykdoma sąžiningai ir įtraukiai, pirmenybę teikiant žmonėms ir ypatingą dėmesį sutelkiant į paramą tiems regionams, pramonės šakoms, darbuotojams, namų ūkiams ir vartotojams, kurie dėl tos pertvarkos patirs didžiausius sunkumus. Be to, Komisijos komunikate „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“⁶ pabrėžiama, kad įgyvendinama Europos žaliąjį kursą Sąjunga įgis įrankių, kurie padės siekti didesnės aukštynkryptės konvergencijos, socialinio sąžiningumo ir bendros gerovės;
- (6) Rekomendacijoje (ES) 2020/1563⁷ ir prie jos pridėtame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente⁸ pateikiamos gairės dėl energijos nepritekliaus, taip pat dėl didelio energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičiaus apibrėžties. Joje nustatyta 13 energijos nepritekliaus rodiklių, iš kurių valstybės narės gali pasirinkti jų aplinkybėmis aktualius rodiklius, kad galėtų nustatyti energijos nepriteklių savo teritorijoje, atspindėdamos įvairius energijos nepritekliaus aspektus, ir naudoti alternatyvius duomenų rinkinius, taip atsižvelgdamos į vietos aktualijas, kaip antai perteklinį išilimą vasarą, lytį ir etninę kilmę, taip pat bendrai į orientacinius pajamų ir energijos suvartojimo duomenis, kad būtų galima suprasti su įperkamumu susijusias energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių problemas;
- (7) Tarybos rekomendacijoje dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo⁹ primenama, kad sąžiningumas ir solidarumas yra Sąjungos žaliosios pertvarkos politikos principai ir išankstinės plačios ir tvarios viešosios paramos sąlygos;
- (8) Europos socialinių teisių ramstyje, darnaus vystymosi tikslų dokumente, Europos žaliojo kurso komunikate, Tarybos rekomendacijoje dėl sąžiningos pertvarkos ir Komisijos rekomendacijose dėl energijos nepritekliaus nustatyti tikslai yra pagrindas nustatyti energijos nepriteklių valstybėse narėse akcentuojant galimybės naudotis

---

² Tarpinstitucinė deklaracija dėl Europos socialinių teisių ramsčio (OL C 428, 2017 12 13, p. 10).

³ [Keiskime mūsų pasaulį. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m \(un.org\)](#), A/RES/70/1.

⁴ 19 principas „Būstas ir pagalba benamiams“ ir 20 principas „Galimybė naudotis pagrindinėmis paslaugomis“.

⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos žaliasis kursas“ (COM(2019) 640 *final*).

⁶ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Tvirta socialinė Europa teisingai pertvarkai užtikrinti“ (COM(2020) 14 *final*).

⁷ 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendacija (ES) 2020/1563 dėl energijos nepritekliaus (OL L 357, 2020 10 27, p. 35).

⁸ Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „ES rekomendacijos dėl energijos nepritekliaus“ (SWD(2020)960 *final*).

⁹ 2022 m. birželio 16 d. Tarybos rekomendacija dėl sąžiningo perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos užtikrinimo, 2022/C 243/04 (OL C 243, 2022 6 27, p. 35).

energija, įtraukumo, teisingumo ir nė vieno nepalikimo nuošalyje principus. Visi šie principai taikomi energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams. Energija yra pagrindinė paslauga, kurios prieinamumo spragos ES yra didžiausios¹⁰;

- (9) energijos nepriteklaus sąvoka buvo nustatyta 2009 m. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/72/EB¹¹ ir nuo to laiko, plėtojant teisingos ir sąžiningos energetikos pertvarkos naratyvą, ji buvo išplėsta. Naujausias teisinis pokytis, susijęs su Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkiniu¹², yra visapusiškas požiūris į pagrindinių energijos nepriteklaus priežasčių šalinimą. Į šį priemonių rinkinį įtrauktoje Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje (ES) 2023/1791¹³ buvo nustatyta pirmoji Sąjungos mastu taikoma energijos nepriteklaus apibrėžtis kartu su nuostatomis dėl energijos vartojimo efektyvumo ir pastatų renovacijos priemonių pirmenybinio taikymo energijos nepriteklių patiriančioms ir kitoms pažeidžiamoms grupėms;
- (10) energijos nepriteklius patiriamas visose valstybėse narėse. Todėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1999¹⁴ 3 straipsnio 3 dalies d punkte nustatytas reikalavimas, kad valstybės narės įvertintų, kiek piliečių patiria energijos nepriteklių, nustatytą tikslą sumažinti jų skaičių, jei jis reikšmingas, ir savo galutiniuose nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose išdėstytų energijos nepriteklaus mažinimo politiką ir priemones. Valstybės narės šią informaciją pirmą kartą turėjo pateikti 2019 m.;
- (11) energijos nepriteklaus apibrėžties įtvirtinimas nacionalinėje teisėje yra pirmas žingsnis siekiant pripažinti ir nustatyti problemą ir jos platesnį kontekstą. Tai padės visiems susijusiems subjektams vietos, regioniniu, nacionaliniu ir Sąjungos lygmenimis parengti tinkamus kovos su energijos nepritekliumi sprendimus, atsižvelgiant į tris pagrindines energijos nepriteklaus priežastis, t. y. mažas pajamas, didesnes sąskaitas už energiją ir mažą energijos vartojimo efektyvumą;
- (12) energijos nepriteklaus sąvoka yra susijusi su pažeidžiamų vartotojų sąvoka, tačiau nuo jos skiriasi. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944¹⁵ 28

---

¹⁰ SWD(2023) 213 *final*/2.

¹¹ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 55).

¹² Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui (COM(2021) 550 *final*).

¹³ 2023 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/1791 dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2023/955 (OL L 231, 2023 9 20, p. 1).

¹⁴ 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1999 dėl energetikos sąjungos ir klimato politikos veiksmų valdymo, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 663/2009 ir (EB) Nr. 715/2009, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/22/EB, 98/70/EB, 2009/31/EB, 2009/73/EB, 2010/31/ES, 2012/27/ES ir 2013/30/ES, Tarybos direktyvos 2009/119/EB ir (ES) 2015/652 ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 525/2013 (OL L 328, 2018 12 21, p. 1).

¹⁵ 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES (OL L 158, 2019 6 14, p. 125).

straipsnyje ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB¹⁶ 3 straipsnio 3 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės apibrėžtų pažeidžiamų vartotojų sąvoką, kuri gali būti susijusi su energijos nepriteklumi ir kitais kriterijais, pavyzdžiui, kritine priklausomybe nuo elektros įrangos dėl su sveikata susijusių priežasčių ir amžiaus;

- (13) aštuoniolika valstybių narių įtraukė energijos nepriteklių į savo esamus nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus kaip atskirą reiškinį, tačiau išsamią informaciją apie apibrėžtis, aiškų įvertinimą ir tiesiogines politikos priemones, kuriomis siekiama spręsti energijos nepritekliaus problemą, nurodė maždaug pusė valstybių narių¹⁷;
- (14) valstybės narės savo nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus turi atnaujinti iki 2024 m. birželio mėn. Joms turėtų būti teikiama parama, susijusi su šių veiksmų vykdymu ir energijos nepritekliaus problemos sprendimu nacionaliniu lygmeniu, parengiant veiksmingus politikos priemonių rinkinius ir tolesnes gaires, kuriomis būtų papildyta Komisijos rekomendacija (ES) 2020/1563;
- (15) Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/955¹⁸ buvo įsteigtas Socialinis klimato fondas, kurio paskirtis – mažinti neigiamą poveikį pasiskirstymui, kuris, į naują ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą pagal Direktyvą 2003/87/EB¹⁹ įtraukus papildomas pastatų ir kelių transporto sritis (ATLPS2), gali būti daromas šiems dviem sektoriams ir smulkiajai pramonei, ir užkirsti tokiam poveikiui kelią. Socialinio klimato fondo tikslas – teikti finansavimą valstybėms narėms siekiant remti pažeidžiamus namų ūkius, įskaitant energijos nepriteklių patiriančius namų ūkius, pažeidžiamas labai mažas įmones ir pažeidžiamus transporto naudotojus, kurie ypač kenčia nuo energijos ir transporto galimybių nepritekliaus, remiant investicijas, kuriomis siekiama užtikrinti didesnę energijos vartojimo efektyvumą ir galimybes naudotis visai netaršaus ir mažataršio judumo galimybėmis bei transporto priemonėmis. Siekdamas pasinaudoti finansavimu, valstybės narės savo socialinius klimato planus turi pateikti iki 2025 m. birželio mėn., kartu remdamosi 2024 m. atnaujintais nacionaliniais energetikos ir klimato srities veiksmų planais;
- (16) atnaujindamos nacionalinius energetikos ir klimato srities veiksmų planus ir rengdamos socialinius klimato planus pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2023/955 valstybės narės turi galimybę atsižvelgti ne tik į didesnius Sąjungos teisinės sistemos užmojus, susijusius su energetikos ir klimato tikslais, bet ir skatinti sąžiningumą bei sukurti stabilią energijos nepritekliaus mažinimo sistemą;

¹⁶ 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 94).

¹⁷ Europos Komisija, Energetikos generalinis direktoratas, Bouzarovski, S., Thomson, H., Cornelis, M. et al. *Towards an inclusive energy transition in the European Union: confronting energy poverty amidst a global crisis*, Leidinių biuras, 2020 m., <https://data.europa.eu/doi/10.2833/103649>.

¹⁸ 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/955, kuriuo įsteigiamas Socialinis klimato fondas ir iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/1060.

¹⁹ 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Bendrijoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 96/61/EB (OL L 275, 2003 10 25, p. 32).

- (17) siekiant nustatyti energijos nepriteklių patiriančių asmenų skaičių, labai svarbu rinkti tinkamų rodiklių duomenis. Neprivalomi *ad hoc* moduliai Europos statistiniams pajamų, socialinės įtraukties ir gyvenimo sąlygų duomenims rinkti, pvz., 2023 m. naudoti duomenims apie namų ūkius, negalėjusius vasarą pakankamai atvėsinti būsto, ir namų ūkių gebėjimą įpirkti pakankamai namie vartojamos energijos arba 2024 m. naudoti energijos vartojimo efektyvumo duomenims rinkti, gali suteikti papildomos naudingos nacionalinio ar regioninio lygmens informacijos energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičiui nustatyti. Atsižvelgiant į tai, kad dėl klimato kaitos didėja karščio bangų tikimybė, informacija, susijusi su namų ūkio pajėgumu patenkinti visus energijos poreikius namie, padėtų parinkti geresnes ir tikslingesnes politikos priemones ir sprendimus, skirtus kovoti su karščiu, kitais klimato pavojais ir energijos nepritekliaus poveikiu;
- (18) kai kuriose valstybėse narėse energijos nepritekliaus klausimas daugiausia sprendžiamas vertinant įperkamumo aspektą, taikant paramos pažeidžiamiems namų ūkiams sistemas, kuriomis sprendžiama būsto ir energijos neįperkamumo problema ir kurios apima tokias priemones, kaip mokesčių sumažinimas, socialiniai tarifai, energijos kuponai ar šildymo išmokos. Dėl visų su kainomis susijusių priemonių keičiasi ribinės energijos vartojimo sąnaudos. Tokios sistemos yra svarbios krizės metu ir reikalingos, kai nevykdomas struktūrinis modernizavimas, tačiau jomis negali būti grindžiami pažeidžiamiems namų ūkiams naudingi struktūriniai patobulinimai. Jas taikant gali mažėti paskatos mažinti energijos suvartojimą ir investuoti į energijos vartojimo efektyvinimo priemones. Taikant su pajamomis susijusias priemones taip pat suteikiama neatidėliotina pagalba, dėl kurios tiesiogiai nepakinta ribinės energijos vartojimo sąnaudos, tačiau jos neturi ilgalaikio poveikio energijos paklausai. Todėl pirmenybė turėtų būti teikiama priemonėms, kuriomis energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams ir pažeidžiamiems namų ūkiams suteikiama galimybė imtis veiksmų, kuriais jie galėtų pagerinti savo gyvenimą energiją vartodami efektyviau ir rinkdamiesi atsinaujinančiųjų išteklių energiją;
- (19) sprendamos energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių problemą, valstybės narės taiko įvairius metodus ir veiksmus, dėl kurių daromas skirtingas poveikis galutiniams vartotojams: kainų palaikymo priemonės, tiesiogiai susijusias su mokama galutine energijos kaina; pajamų rėmimo sistemas, kurias taikant išlaikomas rinkos kainų impulsas, taip vienu metu skatinant mažinti energijos suvartojimą ir didinant vartojamos energijos įperkamumą, bei struktūrines priemones, kuriomis sprendžiamas ilgalaikio energijos programų įperkamumo klausimas. Struktūrinės priemonės – priemonės, kuriomis šalinamos pagrindinės energijos nepritekliaus priežastys ir investuojama į energijos vartojimo efektyvumą arba atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Jų poveikis ilgalaikis ir jos padeda siekti Sąjungos tikslo užtikrinti sąžiningą energetikos pertvarką. Todėl šioms priemonėms kartu su papildomomis atitinkamomis socialinėmis priemonėmis turėtų būti teikiama pirmenybė. Priemonėmis, kurių imasi valstybės narės, taip pat turėtų būti siekiama vartotojams suteikti daugiau energijos pasirinkimo galimybių, kartu užkertant kelią tam, kad pažeidžiamiems vartotojams būtų prieinamas tik iškastinis kuras, visų pirma gamtinės dujos, akmens anglis ir nafta, ir dėl to vykstant pertvarkai šie vartotojai rizikuotų patirti didėjančias tinklų ir administracines sąnaudas. Todėl energijos nepritekliaus problemos sprendimas ir

sąžiningos pertvarkos užtikrinimas labai priklauso nuo pasirinkto politikos priemonių derinio;

- (20) energetikos krizės metu dėl poreikio apsaugoti vartotojus nuo didelių ir nepastovių energijos kainų visoje Sąjungoje buvo labiau naudojamos su pajamomis ir kainomis susijusios priemonės. Tačiau dauguma jų nebuvo pakankamai tikslingos. Pajamų rėmimo priemonės yra vertingos dėl socialinės apsaugos, jas galima greitai pritaikyti ir, kai tikslinga, suteikti skubią pagalbą nukentėjusiems namų ūkiams, tačiau tikėtina, kad pasibaigus išmokėjimo ar taikymo laikotarpiui jos nebeturės struktūrinio poveikio ir gali turėti susaistymo su iškastiniu kuru poveikį, taip pat gali atsirasti priklausomybė nuo subsidijų. Be to, taikant šias priemones atsiranda pavojus, kad sumažės viešasis finansavimas, skirtas struktūriškesnėms priemonėms, kurioms reikia daugiau kapitalo, kaip antai pastatų renovacijai;
- (21) galimybė naudotis energija Sąjungoje užtikrinama taikant ES teisinę sistemą, o vartotojai naudojami universaliosiomis paslaugomis, visų pirma elektros energijos tiekimo. Be įperkamo paramos, teikiamos tiems, kuriems jos reikia, dauguma valstybių narių yra įdiegusios garantinio tiekėjo sistemas apsaugoti vartotojams tais atvejais, kai žlunga tiekėjas. Siekiant dar labiau apsaugoti vartotojus ir užtikrinti tiekimo tęstinumą, valstybės narės raginamos numatyti garantinius tiekėjus;
- (22) pagal Direktyvos (ES) 2019/944 10 straipsnio 11 dalį tiekėjai likus pakankamai laiko iki planuojamo atjungimo turi suteikti namų ūkio vartotojams tinkamą informaciją apie atjungimui alternatyvias priemones. Pažeidžiami vartotojai turėtų būti tinkamai apsaugomi nuo elektros energijos atjungimo ir neturėtų būti sudaromos sąlygos priversti juos atsijungti. Siekiant užtikrinti pažeidžiamiausių asmenų galimybę naudotis energija, valstybės narės visos Sąjungos mastu turėtų būti skatinamos imtis veiksmų remiantis gerąja šios srities praktika;
- (23) kadangi energijos nepritekliaus problema yra sudėtinga, ji turi būti sprendžiama kaip plataus pobūdžio klausimas, kai reikia taikyti daugiasektorį požiūrį, visų pirma, be kita ko, apimančį energetikos ir socialinės politikos sritis, kartu atsižvelgiant į labai konkrečius teisinius įsipareigojimus, nustatytus energetikos ir klimato teisės aktuose. Todėl energijos nepritekliaus valdymo sistema turėtų būti tokia, kad būtų sudaromos sąlygos vykdyti tarpžinybinį ir vertikalų nacionalinių, regioninių ir vietos valdžios struktūrų bendradarbiavimą, taip pat platesnes konsultacijas su atitinkamomis suinteresuotosiomis šalimis ir socialiniais partneriais iš įvairių sektorių, taip siekiant prisidėti prie pagrįstų sprendimų priėmimo. Tuo tikslu taip pat galėtų būti svarstoma galimybė pagal Reglamento (ES) 2018/1999 11 straipsnį užmegzti daugiapakopį dialogą energetikos ir klimato klausimais;
- (24) energijos nepritekliaus stebėjimo centrai yra vertingi dėl to, kad juose suburiami visi pagrindiniai susiję subjektai, taip užtikrinant, kad visais lygmenimis būtų formuojama tarpsektorinė energijos nepritekliaus padėties samprata. Todėl tai yra plataus pobūdžio valdymo priemonė, kuria gali būti remiamasi kaip pavyzdiniu projektu kitose politikos srityse. Tokie stebėjimo centrai taip pat gali suteikti galimybę suinteresuotosioms

šalims dalyvauti nacionalinio ir vietos lygmens diskusijose ir jose gali dalytis pagrindinėmis išvalgomis apie energijos nepritekliaus problemą ir siūlyti politikos iniciatyvas;

- (25) patirtis rodo, kad pasitikėjimas yra vienas iš pagrindinių elementų siekiant sėkmingai įtraukti energijos nepriteklių patiriančius namų ūkius tiek nustatant paramos schemų naudos gavėjus, tiek užmezgant su jais ryšius;
- (26) sprendžiant energijos nepritekliaus problemą labai svarbūs aspektai yra veiksminga komunikacija ir patogus dalijimasis informacija. Energijos nepriteklių patiriantys namų ūkiai turi skirtingus poreikius ir galimybes dalyvauti šiuose procesuose ir gali turėti ribotas galimybes susipažinti su atitinkama informacija. Direktyvoje (ES) 2023/1791 nurodyti konsultavimo energijos klausimais tinklai arba vieno langelio principu veikiantys centrai, taip pat pasiūlymai dėl pastatų energinio naudingumo gali būti veiksmingos priemonės. Šios priemonės turėtų būti lengvai prieinamos ir pritaikytos prie mažas pajamas gaunančių, pažeidžiamų arba energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių poreikių, jas taip pat galėtų teikti socialinės rūpybos ir sveikatos priežiūros darbuotojai arba kiti pirminės grandies specialistai, reguliariai tiesiogiai bendraujantys su tokių grupių gyventojais;
- (27) Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinyje ir komunikate „REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti²⁰ Komisija aiškiai nurodė, kad energijos vartojimo efektyvinimo priemonės, be kita ko, taikomos pastatų sektoriuje, yra veiksmingos priemonės, kuriomis siekiama įgalinti ir apsaugoti energijos nepriteklių patiriančius ir pažeidžiamus namų ūkius. Gerinant pastatų energinį naudingumą galima sušvelninti potencialų neigiamą socialinį poveikį ir kuo labiau padidinti socialinę naudą, taip visų pirma pagerinant gyvenimo sąlygas pastatuose, kurių energinis naudingumas yra prasčiausias, ir sumažinant energijos nepriteklių ar net užkertant jam kelią;
- (28) pirmenybės teikimas energijos vartojimo efektyvumui yra vienas iš pagrindinių Sąjungos teisėje įtvirtintų principų. Šio principo taikymo teisinis pagrindas – Direktyvos (ES) 2023/1791 3 straipsnis. Didinti energijos vartojimo efektyvumą yra labai svarbu sprendžiant energijos nepritekliaus problemą ir didinant žmonių bei gyventojų gerovę;
- (29) teikiant pirmenybę pastatų, kurių energinis naudingumas yra prasčiausias, renovacijai, galima tiesiogiai spręsti energijos nepritekliaus problemą, nes tokiuose pastatuose paprastai gyvena energijos nepriteklių patiriantys ir pažeidžiami asmenys. Vykiant energinę renovaciją galima gerokai sumažinti energijos namams šildyti ir vėsinti poreikį, todėl gyventojai, gaudami mažesnes sąskaitas už energiją, išgali užsitikrinti tinkamą patalpų mikroklimatą, ir taip padedama namų ūkiams išbristi iš energijos

---

²⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „REPowerEU“: bendri Europos veiksmai įperkamesnei energijai bei saugesnei ir tvaresnei energetikai užtikrinti“ (COM(2022) 108 *final*).

nepritekliaus. Be to, didinant pastatų energinės renovacijos mastą galima kurti ir išsaugoti darbo vietas, kuriomis netiesiogiai prisidedama prie gyventojų gerovės. Naujasis europinis bauhausas²¹ yra Sąjungos iniciatyva, kuria siekiama padėti įgyvendinti Europos žaliąjį kursą pirmenybę teikiant energijos vartojimo efektyvumui, įperkamumui ir įtraukumui;

- (30) teigiamą pastatų renovacijos poveikį, be kita ko, gyvenimo sąlygoms, galima maksimaliai padidinti taikant integruotus, dalyvaujamojo pobūdžio ir su rajonais susijusius metodus, kai energinė renovacija energijos nepriteklių patiriančiuose rajonuose integruojama į platesnes socialinės įtraukties ir miestų atnaujinimo programas. Skirtingi interesai gali trukdyti vykdyti pastatų renovaciją, be kita ko, dėl to, kad priimant sprendimus dėl būsto gerinimo nuomininkai neturi tokių pačių galimybių kaip būstų savininkai. Interesai išsiskiria, kai subjektas, prisiimantis sandorio ar investicijų išlaidas, negauna tiesioginės tokio sandorio ar investicijų naudos;
- (31) pažeidžiami namų ūkiai turi būti apsaugomi nuo didesnių išlaidų būstui, kurios gali atsirasti atlikus renovaciją ir dėl kurių jiems gali grėsti iškeldinimas, perkėlimas ir džentrifikacija. Todėl labai svarbu, kad valstybės narės atidžiai stebėtų, ar jų bendras politikos priemonių derinys neturi tiesioginio ar netiesioginio neigiamo poveikio pažeidžiamiems namų ūkiams. Priemonės, skirtos apsaugoti nuomininkams nuo neigiamo ir nepageidaujamo poveikio, gali apimti sąlyginę finansinę paramą renovacijos darbams vykdyti, kuria užkertamas kelias nuomininkų iškeldinimui, mokesťines paskatas nuomotojams, finansinę paramą skurdesnių namų ūkių įsiskolinimams už nuomą sureguliuoti arba mokėjimo terminams pakeisti, viršutinės nuomos mokesčio didinimo ribos nustatymą, jeigu savininkas gauna viešojo sektoriaus finansinę paramą, arba teisėkūros priemonės, kuriomis užtikrinama pusiausvyra tarp didesnio nuomos mokesčio ir atlikus renovaciją sutaupomos energijos kiekio. Be to, labai svarbūs elementai yra nuomininkų apsaugos ir nuomotojų interesų reglamentavimo sistemos taikymo užtikrinimas, taip pat galimybė gauti informaciją apie teisę į būstą ir nuomininkų teises į apsaugą nuo iškeldinimo;
- (32) energijos vartojimo efektyvumo principai taip pat taikomi efektyviai energiją vartojantiems buitiniams prietaisams, galintiems padėti sutaupyti daug energijos. Energijos vartojimo efektyvumo standartai, taikomi kaip ekologinio projektavimo ir energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo taisyklės, Sąjungos namų ūkiams gali padėti sutaupyti daug energijos;
- (33) naudodami išmaniąsias apskaitos sistemas, užtikrinančias tikslius ir beveik tikrąlaikius rodmenis, vartotojai gali stebėti faktinį energijos suvartojimą ištisą parą ir šios sistemos taip pat gali padėti nustatyti energijos nepriteklių patiriančius asmenis. Todėl jos padeda vartotojams kontroliuoti savo energijos vartojimo įpročius ir koreguoti vartojimą, kad sukontroliuotų savo išlaidas ir išvengtų apytikrių sąskaitų ir netikslių

---

²¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Naujasis europinis bauhausas: gražu, tvaru, įtrauku“ (COM(2021) 573 final).

sąskaitų taisymo. Tai ypač svarbu energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams, kurie dažnai patiria daugiau finansinių suvaržymų ir kuriems neproporcingai didelį poveikį daro energijos kainų svyravimai. Energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams taip pat turėtų būti suteikiamos galimybės naudotis išmaniosiomis technologijomis, galinčiomis padėti jiems sumažinti arba geriau valdyti savo energijos vartojimą ir naudotis daromos energetikos technologijų ir skaitmenizacijos pažangos teikiama nauda;

- (34) mažinti energetikos sistemos priklausomybę nuo iškastinio kuro jį palaipsniui pakeičiant atsinaujinančiųjų išteklių energija yra labai svarbu Sąjungai kovojant su klimato kaita. Rusijos invazija į Ukrainą ir energijos kainų šuolis parodė, kaip svarbu sparčiau atsisakyti gamtinių dujų namų ūkiams šildyti, ir šioje srityje reikės skirti ypatingą dėmesį ir paramą energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams. Europos žaliojo kurso komunikate nustatytas principas, kad nė vienas neturi būti paliktas nuošalyje, o šiomis aplinkybėmis tai yra itin svarbu. Siekiant kovoti su energijos nepriteklumi, labai svarbu padėti energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams nuo iškastinio kuro pereiti prie pigesnės atsinaujinančiųjų išteklių energijos. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2018/2001²² 23 straipsnio 4 dalyje, taip pat reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų atsinaujinančiųjų išteklių energijos prieinamumą visiems vartotojams, visų pirma mažas pajamas gaunantiems arba pažeidžiamiems namų ūkiams, kurie kitu atveju neturėtų pakankamai išankstinių lėšų, kad galėtų pasinaudoti šia galimybe;
- (35) atsinaujinančiųjų išteklių energija yra įperkamesnė vartotojams, jeigu jie gali ja naudotis tiesiogiai. Bendro pasigamintos energijos vartojimo sistemos gali padėti įveikti ribotą energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių pajėgumą gauti atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir tapti aktyviais – elektros energiją gaminančiais – vartotojais. Gaminantys vartotojai, dalyvaujantys bendro pasigamintos energijos vartojimo programose, gali gauti didesnę nefinansinę naudą, tokią kaip didesnės galios, nauji įgūdžiai ir asmenų socialinės įtrauktis, taip pat atsiranda pasitikėjimas ir ryšiai su bendruomene;
- (36) bendro pasigamintos energijos vartojimo sistemos apima energetikos bendrijas ir dalijimosi energija sistemas. Komisija remia šiuo metu vykdomą veiksmingą Sąjungos teisės aktų dėl energetikos bendrijų įgyvendinimą valstybėse narėse ir siūlo²³ konkrečias su dalijimosi energija susijusias nuostatas. Savivaldybės atlieka labai svarbų vaidmenį užtikrindamos, kad bendro pasigamintos energijos vartojimo sistemos būtų atviros ir prieinamos energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams, visų pirma tais atvejais, kai norėdami prisijungti prie tokių sistemų jie turėtų atitikti tam tikrus finansinius reikalavimus, būtų vykdomos sudėtingos administracinės procedūros ir patiriama išlaidų;

²² 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją (OL L 328, 2018 12 21, p. 82).

²³ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo siekiant patobulinti Sąjungos elektros energijos rinkos modelį iš dalies keičiami reglamentai (ES) 2019/943 bei (ES) 2019/942 ir direktyvos (ES) 2018/2001 bei (ES) 2019/944 (COM(2023) 148 *final*).

- (37) siekdami įvertinti, parengti, nustatyti ir įgyvendinti kovos su energijos nepriteklumi priemonės, visų lygmenų politikos formuotojai turi būti kompetentingi ir suprasti pagrindines savo subjektų energijos nepritekliaus priežastis. 2023-ųjų – Europos įgūdžių metų²⁴ ir Įgūdžių pakto iniciatyvos, kurios yra Europos įgūdžių darbotvarkės²⁵ dalis, suteikia galimybę pakto nariams gauti tinkamas įgūdžių ugdymo gaires. Sąjungos finansuojamas Energijos nepritekliaus konsultacijų centras²⁶ internetu teikia tikslinius mokymus energijos nepritekliaus klausimais ir paramą suinteresuotosioms šalims, įskaitant vietos valdžios institucijas. Šio centro darbas, susijęs su rodikliais, taip pat padeda valstybėms narėms pasirinkti ir formuluoti rodiklius nacionaliniu ir vietos lygmenimis²⁷;
- (38) be to, darbuotojai, tiesiogiai ir reguliariai bendraujantys su asmenimis, kuriems gresia energijos nepriteklus, kaip antai sveikatos priežiūros, švietimo specialistai ar socialiniai darbuotojai, taip pat patarėjai energetikos klausimais, turėtų turėti energijos nepritekliui nustatyti reikalingų įgūdžių ir teikti konsultacijas bei informaciją energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams. Tokia informacija gali būti patarimai dėl pagrindinių energijos suvartojimo mažinimo priemonių, sąskaitų už energiją paaškinimai, konsultacijos dėl būsto ir nuomininkų teisių į apsaugą nuo iškeldinimo arba nuorodos, kur gauti daugiau patarimų ar pagalbos;
- (39) įgūdžių klausimas svarbus ir patiems vartotojams. Kad vartotojai galėtų gauti naudos iš žaliosios energetikos pertvarkos, jiems reikia paskatų ir įgūdžių, kad galėtų aktyviau dalyvauti energetikos pertvarkoje, pasiekdami aukštesnį energetinio ir skaitmeninio raštingumo lygį, atitinkantį tiek jų energijos poreikius, tiek energijos vartojimo mažinimo tikslus. Tam reikalingi, pavyzdžiui, išmaniųjų skaitiklių ir paklausos lankstumo bei atsinaujinančiųjų išteklių energijos naudojimo įgūdžiai. Atsižvelgiant į tai, ypatingą dėmesį reikia skirti pažeidžiamiems namų ūkiams ir energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams ir padėti jiems gerinti savo energetinį, finansinį ir skaitmeninį raštingumą ir įveikti sudėtingesnę pradinę etapą, be kita ko, naudojant inovatyvias technologijas. Kai kurios grupės gali turėti ribotas galimybes imtis tinkamų priemonių, be kita ko, nuomojamuose būstuose, socialiniuose būstuose ar kitokiuose jiems nepriklausančiuose būstuose;
- (40) energijos nepritekliaus problemai spręsti skiriamas finansavimas. Bent 30 proc. viso Sąjungos biudžeto, numatyto pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą²⁸, ir visos sumos, skiriamos taikant Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonę²⁹, taip pat bent 37 proc. visos sumos, skiriamos taikant Ekonomikos gaivinimo ir

²⁴ 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas (ES) 2023/936 dėl Europos įgūdžių metų (OL L 125, 2023 5 11, p. 1).

²⁵ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Europos įgūdžių darbotvarkė, kuria siekiama tvaraus konkurencingumo, socialinio sąžiningumo ir atsparumo“ (COM(2020) 274 *final*).

²⁶ [Energijos nepritekliaus konsultacijų centras \(europa.eu\)](https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en).

²⁷ https://energy-poverty.ec.europa.eu/observing-energy-poverty/national-indicators_en

²⁸ 2020 m. gruodžio 17 d. Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2020/2093, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa (OL L 433 I, 2020 12 22, p. 11).

²⁹ 2020 m. gruodžio 14 d. Tarybos reglamentas (ES) 2020/2094, kuriuo nustatoma Europos Sąjungos ekonomikos gaivinimo priemonė atsigavimui po COVID-19 krizės paremti (OL L 433 I, 2020 12 22, p. 23).

atsparumo didinimo priemonę³⁰, turėtų būti išleista klimato srities tikslams integruoti. Atsižvelgiant į tai, yra daug galimybių finansuoti energijos nepritekliaus problemai spręsti skirtas struktūrines priemones. Visų pirma pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/241 didelę išteklių dalį valstybės narės turėjo skirti energijos vartojimo efektyvinimo priemonėms, įskaitant pastatų renovaciją. Peržiūrint planus ir įtraukiant „REPowerEU“ skyrius, energijos nepriteklis yra svarbus elementas, kaip vienas iš šešių tikslų, prie kurių įgyvendinimo turėtų būti prisidedama vykdant reformas ir investuojant. Europos regioninės plėtros fondas ir Sanglaudos fondas³¹ taip pat teikia dideles investicijas, skirtas energijos vartojimo efektyvinimo priemonėms, be kita ko, priemonėms, kuriomis konkrečiai siekiama kovoti su energijos nepriteklumi, įgyvendinti;

- (41) Teisingos pertvarkos fondas³², kuris yra Teisingos pertvarkos mechanizmo dalis, padeda finansuoti energijos vartojimo efektyvinimo priemones teritorijose, kuriose dėl pertvarkos, kuria siekiama Sąjungos 2030 m. energetikos ir klimato srities tikslų, kyla didelių socialinių ir ekonominių iššūkių. Daugelis šių teritorijų apima pagrindines energijos nepritekliaus sritis. Be to, energijos nepriteklis taip pat gali būti finansuojamas iš nacionalinių pajamų, gaunamų taikant Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/87/EB³³ nustatytą Sąjungos apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą, ir skiriant asignavimus iš Modernizavimo fondo³⁴ ir būsimo Socialinio klimato fondo;
- (42) Komisija valdo pagal programą „Europos horizontas“ ir Aplinkos ir klimato politikos programą (programą LIFE)³⁵ įgyvendinamus energijos nepritekliaus mažinimo projektus. Be to, per Sąjungos finansuojamą Energijos nepritekliaus konsultacijų centrą Komisija teikia techninę pagalbą savivaldybėms, kad jos galėtų nustatyti energijos nepriteklių, planuoti ir įgyvendinti tikslinius veiksmus vietoje. Pagal techninės paramos priemonę³⁶ Komisija valstybių narių prašymu remia jų pastangas rengti ir įgyvendinti reformas, be kita ko, energijos nepritekliaus, pastatų renovacijos ir socialinių klimato planų rengimo srityse;

³⁰ 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17).

³¹ 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1058 dėl Europos regioninės plėtros fondo ir Sanglaudos fondo (OL L 231, 2021 6 30, p. 60–93).

³² 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1056, kuriuo įsteigiamas Teisingos pertvarkos fondas

³³ 2023 m. gegužės 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2023/959, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2003/87/EB, nustatanti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimų sistemą Sąjungoje, ir Sprendimas (ES) 2015/1814 dėl Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervo sukūrimo ir veikimo (Tekstas svarbus EEE).

³⁴ 2020 m. liepos 9 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2020/1001, kuriuo nustatomos išsamios Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/87/EB nuostatų, susijusių su Modernizavimo fondo, skirtos investicijoms į energetikos sistemų modernizavimą ir energijos vartojimo efektyvumo didinimą tam tikrose valstybėse narėse remti, veikla, taikymo taisyklės (C(2020)4541).

³⁵ 2021 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/783, kuriuo nustatoma Aplinkos ir klimato politikos programa (LIFE) ir panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1293/2013 (OL L 172, 2021 5 17, p. 53).

³⁶ 2021 m. vasario 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/240, kuriuo nustatoma techninės paramos priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 1–16).

- (43) struktūrinėms priemonėms, visų pirma susijusioms su galimybe efektyviai vartoti energiją, pastatų renovacija ar atsinaujinančiųjų išteklių energija, reikalingas didelis išankstinis ir nuolatinis finansavimas, kaip numatyta Direktyvos (ES) 2023/1791 28 straipsnyje. Svarbu, kad viešosios išlaidos ir finansavimo sistemos būtų tinkamai pritaikytos siekiant remti energijos nepriteklių patiriančius pažeidžiamus namų ūkius, sutelkti daugiau privačių investicijų, propaguoti skolinimo produktus energijos vartojimo efektyvumui didinti, teikti viešąsias garantijas. Valstybės narės taip pat turėtų įtraukti savo planus ir programas, finansuojamus iš Sąjungos lėšų ir skirtus energijos nepriteklių patiriantiems pažeidžiamiems namų ūkiams, kartu užtikrindamos sinergiją visoje Sąjungoje ir tarp nacionalinio, regioninio ir vietos lygmens planų ir programų;
- (44) atsižvelgiant į tai, kad energijos nepriteklių patiriantys namų ūkiai neturi pakankamai nuosavų išteklių ir turi ribotas galimybes gauti komercines paskolas, jiems sunku gauti investicijoms reikalingą finansavimą. Todėl tokiems namų ūkiams reikia viešosios finansinės paramos, kuri gali būti teikiama kaip tiesioginės išankstinės subsidijos, tiesioginės išmokos už energijos vartojimo efektyvumą arba renovacijos darbus, valstybės paskolos, kurias gavę namų ūkiai gali grąžinti viešąsias investicijas, sutaupydami mokesčius už energiją, nulinių palūkanų arba lengvatinės paskolos arba bet koks kitas inovatyvus finansavimo būdas, padedantis jiems finansuoti energinės renovacijos darbus,

REKOMENDUOJA VALSTYBĖMS NARĖMS:

I skirsnis. Teisinės sistemos įgyvendinimas

1. Imtis skubių veiksmų, kad į nacionalinę teisę būtų perkelta ir įgyvendinta energijos nepritekliaus apibrėžtis, nustatyta Direktyvos (ES) 2023/1791 2 straipsnio 52 punkte. Nacionalinėje apibrėžtyje sąvoka „energijos nepritekliaus“ turėtų būti atskirta nuo sąvokos „pažeidžiami vartotojai“, remiantis Direktyvos 2009/73/EB 3 straipsniu, Direktyvos (ES) 2019/944 28 straipsniu ir Direktyvos (ES) 2023/1791 24 straipsnio 1 dalies pirma pastraipa.
2. Užtikrinti, kad pažeidžiamų vartotojų ir energijos nepritekliaus sąvokų skirtumai, taip pat jų papildomumas būtų tinkamai atspindimi nacionalinio lygmens politikoje ir priemonėse, siekiant padėti valstybėms narėms parengti atitinkamus politikos priemonių rinkinius, skirtus energijos nepritekliaus ir įgalėjimo priemonių klausimams spręsti.
3. Analizuojant ir atnaujinant energijos nepritekliaus klausimą jų teritorijoje ir svarstant, kaip jį spręsti, naudotis nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose nustatyta holistine sistema. Tai darydamos valstybės narės turėtų imtis pirmųjų veiksmų rengti savo socialiniams klimato planams.
4. Apsvarstyti nacionaliniu ir ES lygmenimis teikiamus rodiklius, pagal kuriuos nustatomas energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių skaičius, ir dalyvauti tyrimuose, atliekamuose taikant atitinkamus modulius Europos statistiniams pajamų ir gyvenimo sąlygų duomenims rinkti. Valstybės narės turėtų skirti ypatingą dėmesį duomenų kokybei ir alternatyvių duomenų šaltinių palyginamumui ir skaidriai nurodyti, kokius rodiklius naudoja energijos nepritekliui nustatyti ir jam įveikti (įskaitant informaciją apie pajamų decilijas).

II skirsnis. Struktūrinės priemonės, energijos įperkamumas ir galimybė ja naudotis

5. Aiškiai atskirti struktūrinės priemonės, skirtas energijos nepritekliui mažinti, ir priemonės, kuriomis gerinamas energijos įperkamumas.
6. Pirmenybę teikti veiksmingoms ir tikslingoms struktūrinėms priemonėms, kuriomis šalinamos pagrindinės energijos nepritekliaus priežastys, susijusios su energijos vartojimo efektyvumu, pastatų renovacija, šilumos sistemų modifikavimu (atsižvelgiant į pastatų pobūdį), galimybe naudotis efektyviai energiją vartojančiais prietaisais ir atsinaujinančiųjų išteklių energija. Valstybės narės kartu su struktūrinėmis priemonėmis gali taikyti tikslingas energijos įperkamumo gerinimo priemonės, kaip antai tikslinį pajamų rėmimą ir socialinius tarifus, arba teikti laikiną paramą energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams.

7. Nustatyti priemones, kuriomis būtų užkertamas kelias energijos nepriteklių patiriančių vartotojų ir pažeidžiamų vartotojų atjungimui, taikant tikslingas finansinės paramos priemones ir veiksmus tiek trumpuoju, tiek ilguoju laikotarpiu, įskaitant, be kita ko, mokėjimo planus ir konsultacijas dėl energijos vartojimo efektyvumo, sutartis dėl alternatyvių tiekimo šaltinių arba socialinių tarnybų ir pilietinės visuomenės organizacijų pagalbą. Siekdamas dar labiau apsaugoti vartotojus ir užtikrinti tiekimo tęstinumą, valstybės narės turėtų numatyti garantinius tiekėjus.
8. Užtikrinti įvairių politikos sričių, visų pirma energetikos ir socialinės politikos, suderinamumą ir vengti viena kitai prieštaraujančių priemonių. Valstybės narės energijos nepriteklių turėtų įtraukti į platesnės aprėpties ir integruotas socialinės politikos priemones ir socialinio teisingumo koncepcijas ir taikyti įtraukią ir įgalinančią politiką, visų pirma energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių, nuomininkų, socialiniuose būstuose ir prasčiausio energinio naudingumo pastatuose gyvenančių asmenų atžvilgiu.

III skirsnis. Valdymas

10. Užtikrinti geresnį valdymą taikant holistinį požiūrį į energijos nepritekliaus problemą, įskaitant tarpžinybinį ir vertikalų nacionalinių, regioninių ir vietos valdymo struktūrų bendradarbiavimą, apimančią glaudesnį bendradarbiavimą su pažeidžiamais namų ūkiais ir atitinkamais energetikos srities ir socialiniais partneriais bei suinteresuotosiomis šalimis.
11. Apsvarstyti galimybę įsteigti ir įgalinti nacionalinius energijos nepritekliaus stebėjimo centrus, kurių veikloje gali dalyvauti valdžios institucijos, akademinė bendruomenė, NVO, energetinių paslaugų teikėjai ir energijos tiekėjai, kartu suteikiant jiems aiškius įgaliojimus ir priemonių energijos nepritekliaus padėčiai nustatyti, stebėti ir analizuoti vietos, regioniniu ir nacionaliniu lygmenimis, kad būtų galima priimti pagrįstus sprendimus.

IV skirsnis. Pasitikėjimas, dalyvavimas ir komunikacija

12. Kuriant priemones ir veiksmus, kuriais kovojama su energijos nepriteklumi, ypatingą dėmesį skirti tikslinei ir specialiai pritaikytai komunikacijai, kuria būtų didinamas atitinkamų priemonių naudos gavėjų pasitikėjimas ir išvengiama pažeidžiamų grupių stigmatizavimo. Valstybės narės turėtų pasitelkti 21 punkte nurodytus kvalifikuotus pirminės grandies darbuotojus, kurie padėtų nustatyti energijos nepriteklių patiriančius namų ūkius ir juos konsultuoti.
13. Aktyviau vykdyti su energijos vartojimo efektyvumu susijusias informacines kampanijas, orientuojamas į energijos nepriteklių patiriančius namų ūkius, siekiant užtikrinti, kad tos gyventojų grupės gautų specialiai jiems pritaikytą informaciją ir konsultacijas, kartu išnaudojant visas konsultavimo energetikos klausimais tinklą ir

vieno langelio principu veikiančių centrų teikiamas galimybės. Tomis kampanijomis turėtų būti skatinama diegti energijos vartojimo efektyvinimo priemonės ir nuomos sektoriuje, švelninti nuomotojų ir nuomininkų interesų skirtumus ir mažinti energijos nepriteklių po renovacijos suma sumažėjusiomis sąskaitomis už energiją.

V skirsnis. Energijos vartojimo efektyvumas

14. Imtis veiksmų siekiant paspartinti pastatų, kurių energinis naudingumas yra prasčiausias, renovacijos mastą taip, kad būtų galima sutaupyti bent tiek lėšų, kiek reikia namų ūkiui, kad galėtų būste užsitikrinti tinkamą šiluminį komfortą. Taikant energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams skirtas paramos priemonės turėtų būti atsižvelgiama į nuosavybės struktūrą būsto rinkoje ir vengiama energijos nepriteklių patiriančių namų savininkų ir nuomininkų atskirties.
15. Nustatyti reguliavimo ir socialines apsaugos priemonės ir išanalizuoti politikos priemonių derinį, siekiant užtikrinti, kad padidinus energijos vartojimo efektyvumą arba renovavus būstą pernelyg nepadidėtų nuomos ir būsto išlaidos, dėl kurių gali atsirasti neįperkamo, gyventojų perkėlimo, iškeldinimo ir džentrifikacijos problemų.
16. Sukurti sistemas, pagal kurias energijos nepriteklių patiriantys namų ūkiai galėtų naudotis efektyviai energiją vartojančiais buitinais prietaisais, taip siekiant sumažinti ir nuomininkų, ir namų savininkų gaunamas sąskaitas už energiją.
17. Paspartinti išmaniųjų apskaitos sistemų diegimą, kad vartotojai galėtų laiku gauti elektros energijos ir dujų suvartojimo duomenis ir valdyti savo energijos vartojimą bei naudotis energetikos technologijų ir skaitmenizacijos pažangos teikiama nauda. Vykdam tuos veiksmus turėtų būti atsižvelgiama į konkrečius energijos nepriteklių patiriančių vartotojų ir pažeidžiamų vartotojų poreikius ir laikomasi Sąjungos duomenų apsaugos reikalavimų.

VI skirsnis. Galimybė naudotis atsinaujinančiųjų išteklių energija

18. Užtikrinti, kad energijos nepriteklių patiriantys namų ūkiai galėtų prisidėti mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro ir vykdant socialiai teisingą pertvarką. Visi namų ūkiai turėtų turėti vienodas galimybes naudotis atsinaujinančiųjų išteklių energija, inovatyviomis energetikos technologijomis ir laipsniško iškastinio kuro atsisakymo šildymo sektoriuje privalumais.
19. Sudaryti sąlygas energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams naudotis dalijimosi energija sistemomis, be kita ko, pašalinant finansines kliūtis, galinčias trukdyti

tokiems namų ūkiams prisijungti prie šių sistemų, ir skatinant savivaldybes dalyvauti įgyvendinant šias sistemas.

VII skirsnis. Įgūdžiai

20. Užtikrinti, kad visų administravimo lygmenų politikos formuotojai, taip pat energetikos srityje dirbantys specialistai ir patarėjai būtų mokomi energetikos, įskaitant su energijos nepriteklumi susijusias temas, atsižvelgiant į daugialypius energijos nepritekliaus aspektus ir perėjimo prie švarios energijos aplinkybes. Valstybės narės turėtų pasinaudoti šioje srityje Sąjungos teikiama technine parama.
21. Įgyvendinti programas, skirtas pirminės grandies specialistų mokymams energijos nepritekliaus ir žaliosios energijos sprendimų srityse. Pirminės grandies specialistai, kuriems taikomos tos programos, turėtų būti sveikatos priežiūros ir socialinės rūpybos darbuotojai arba kiti specialistai, galintys padėti nustatyti energijos nepriteklių patiriančius namų ūkius ir teikti jiems tiesiogines konsultacijas ir informaciją apie tai, kaip jie galėtų sumažinti energijos suvartojimą ir naudotis įperkamesniais ir novatoriškesniais energijos šaltiniais.
22. Rengti tikslinius mokymus energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams, įskaitant menkus skaitmeninius įgūdžius turinčius namų ūkius. Tokiuose mokymuose turėtų būti didinamas energijos nepriteklių patiriančių namų ūkių informuotumas ir energetinis bei skaitmeninis raštingumas, sudarant jiems sąlygas geriau kontroliuoti savo sąskaitas už energiją ir aktyviai dalyvauti vykdant teisingą perėjimą prie švarios energetikos.

VIII skirsnis. Finansavimas

23. Naudotis prieinamomis Sąjungos lėšomis, kad būtų galima toliau kovoti su energijos nepriteklumi, taikant materialine padėtimi grindžiamas ir specialiai pritaikytas paramos energijos vartojimo efektyvumui didinti sistemas ir priemones, kuriomis energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams sudaromos sąlygos naudotis bendro pasigamintos energijos vartojimo sistemomis. Valstybės narės turėtų kuo labiau supaprastinti prašymų skirti lėšų sąlygas ir apriboti administracines kliūtis bei su tokiais prašymais susijusias išlaidas.
24. Parengti konkrečias paramos energijos vartojimo efektyvumui didinti sistemas, skirtas energijos nepriteklių patiriantiems namų ūkiams. Kurdamos šias sistemas, valstybės narės turėtų nepamiršti, kad šie namų ūkiai neišgali iš anksto apmokėti renovacijos išlaidų, nors vėliau jos ir būtų kompensuojamos, ir nepasinaudoja su mokesčiais susijusiomis nuolaidomis ir atskaitymais, nes moka minimalų pajamų mokesťį.

25. Remti energijos nepriteklių patiriančių namų ūkiams skirtų inovatyvių finansavimo sistemų ir priemonių atsinaujinančiųjų išteklių energijai ir energijos vartojimo efektyvinimo veiksams finansuoti kūrimą ir plėtrą.

Priimta Briuselyje 2023 10 20

Komisijos vardu
Kadri SIMSON
Komisijos narė

